

– הגליון השבועי של קהילת מכון –

יגדיל תורה

גליון מספר: 60

פרשת נח

העלון מוקדש להצלחת נוחי
בן זהבה ויוסף דורון בן דזי

מאור - 0542390375

מדוע גזל זה הכי חמור?

הרב יעקב דואני / רב במכון יגדיל תורה ומחבר הספר בית חם

בפרשתנו אנו קוראים על המבול הנורא, וכן אנו נוכחים להכיר את תקופה אשר קדמה לו והגורמים שהביאו להחרבת העולם.

דור המבול חטאו במספר חטאים חמורים, כמו שכתוב (בראשית ו, יא): "וַתִּשָּׁחֵת הָאָרֶץ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים", וביאר שם רש"י שזה לשון ערווה, עבודה זרה ושפיכות דמים.

אך בהמשך מבואר חטא נוסף אשר חטאו בו, ונראה כי הוא הגורם המרכזי לעונש החמור: "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ קֵץ כָּל בָּשָׂר בָּא לְפָנַי כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ חָמָס מִפְּנֵיהֶם וְהִנְנִי מַשְׁחִיתָם אֶת הָאָרֶץ" וכן ביאר רש"י כי לא נחתם דינם אלא על הגזל, וכן לימדו אותנו חז"ל (ויקרא רבה לג, ג): "סאה מלאה עוונות גזל מקטרג בראש".

והשאלה המתבקשת היא שכולם שואלים, עם כל החומרה שיש בגזל, וכי הוא יותר חמור מהעבירות החמורות האחרות אשר בכפיהם? ועוד ידוע שעל עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים ייהרג ובל יעבור, ואילו על גזל יעבור ואל ייהרג, א"כ גזל פחות חמור?

הרמב"ן תירץ השאלה ואמר, שנענשו בגלל הגזל משום שהיא עבירה מפורסמת שכולם יודעים, וזה מעשה שמבינים בשכל שהוא לא ראוי.

אך קשה על תירוצו, וכי על שפיכות דמים וגילוי עריות לא מבינים בשכל את חומרתם?

ר' חיים פלטיאל, רצה ליישב שגזל הכוונה לא על גזל ממוני, אלא שגזלו נשים זה מזה, ובעצם הכוונה לגילוי עריות, אך אין זה כמובן על דרך הפשט.

המהרש"א (על מסכת סנהדרין דף קח) מסביר את החומרה המיוחדת שבגזל, שבכל העבירות, החטא הוא רק בשעת המעשה, ואפילו בשפיכות דמים אחר שהאדם מת, אין כאן מה להשיב. אבל גזל גם אחרי שהוא לא בעין והגזלן השתמש בו והוציא אותו, יש לגזלן להשיב את שוויו, וכל עוד הוא לא משיב הוא נענש וחוזר ונענש, וחטא זה מקטרג עליו, יום יום.

>> המשך הדבר תורה בעמוד האחרון<<

דברים במחשבה
מיקוד בחיי היום יום

פתרון החידה הקודמת
מתי שוחים בכל ברכה וברכה

החידה השבועית
אופן הכריעה בתפילה

מיקוד בחיים היום יומיים

הרב אמיר אזולאי/ רב במכון יגדיל תורה מחבר הספר על שלושה דברים

לפני מספר ימים, לכדה את עיניי מודעה שיווקית מעניינת המציעה לציבור הרחב "ללמוד לנגן ב90 יום". ייתכן ורבים מהקוראים נחשפו למודעה זו. למען האמת מודעות שיווק מעין זו אינם דבר חריג בנוף התרבותי של המאה ה21. רשת האינטרנט עמוסה בשלל קורסים מגוונים אשר מייצגים מטרה אחת- ללמוד כמה שיותר ידע איכותי בכמה שפחות זמן. תופעה זו מציגה את עמדת הנפש של מרבית מאנשי דורנו, עמדה המציגה את העומדים בה כאנשים שאין להם זמן. אלו, תמיד ישרו תחושה שהם ממהרים למקום שאומנם אינו ידוע, אך בוודאי הוא לא היכן שהם נמצאים כרגע.

העמדה הנפשית הזו יוצרת את האופי של מציאות חיינו. כך אט אט הלכו תשדירי הפרסומות והתקצרו למשך זמן קצרצר בלבד, וכן בתחום המוזיקה, אורך השירים החל להתקצר יותר ויותר וכן עוד רבות הדוגמאות. מכל אלו יכולים אנו לראות שהתרבות כולה ממהרת אל מקום אחר, העיסוק העכשווי הוא תמיד רק תחנה בדרך ל.. ולא התחנה הסופית והמטרה המבוקשת. אך אבקש לעצור מעט ולשאול לאן הקצב המסחרר שכל תחומי החיים לוקחים בו חלק מוביל? לאן אנו ממהרים? או יותר נכון, למה אנחנו ממהרים כל הזמן ולא מסוגלים "לחיות את הרגע", את העיסוק שבו אנו עסוקים ברגע זה ממש?

התשובה לכך היא שכנראה תפיסת העולם שלנו משדרת לנו שאנו צריכים להגיע אל מקום טוב יותר, אל פסגה רמה יותר בחיינו. מתוך כך אופי החיים שלנו הפך להיות מהיר, כזה אשר מניע את חיינו על מסילות החיים בקצב מסחרר. אפילו מסחרר מידי.

אולם צריכים אנו לדעת שמקורות הקודש של עם ישראל מורים לנו בדיוק ההיפך. היהדות מורה לנו "לחיות את הרגע", לא במובן הנמוך והרדוד אלא באופן קדוש ונעלה.

"בכל דרכיך דעהו", במילים קצרות אלו מלמדנו שלמה המלך את היחס הנכון והראוי אל החיים בכלל ואל עבודת ה' בפרט. נעיין בביאורו המופלא של הרב קוק זצ"ל לפסוק זה:

"בכל דרכיך דעהו, צריך לבקש את הקכ"ה בתוך הדרכים שהוא מתנהג בהם. ... בכל הדברים שעושה הרי באמת אין דבר בעולם שאינו לכבודו ית' , ע"כ כל מה שעושה יהי' הכל דברי מצותו ורצונו, ויבקש בהם את שמו ית', כשישתדל בכל שכלו וכחותיו לעשות את מה שהוא עושה בתכלית השלמות בכל צדדי השלמות, ונמצא שהוא יודע את השי"ת בכל הדרכים."

הרב בדבריו מציג גישה מהפכנית וחשובה המתבוננת על השי"ת בעניינים בוגרות יותר.
חיי היום יום שואבים אותנו אליהם,
כל אחד מאתנו מעורב בשלל מערכות חייו הסובבות את עולמו, זה יכול להיות תחום עיסוק אשר עומל הוא בו לפרנסתו, או פעילות עם ילדיו בגינת המשחקים. אלא שלעיתים רבות, עלולים אנו להגיע לידי תובנה תת מודעת, שכל התחומים הללו אינם מפגישים אותנו עם האלוקות. תודעה פנימית זאת לוחשת באוזננו "אם אתה רוצה לפגוש את הקב"ה, לך לבית המדרש רק שם תפגוש אותו."

אכן יש בלחישה זו הרבה מן האמת- בוודאי שבבית המדרש או בבית הכנסת נפגוש את השית בצורה האיכותית והחזקה ביותר, אך האם זה המקום היחיד שבו ניפגש עם השי"ת? הרב קוק זצ"ל בדבריו מורה לנו שלא כן.

השי"ת מחיה את העולם כולו על כלל רבדיו, ומוביל אותנו בהשגחה מולפאה אל נתיבי החיים השונים. כל אדם נולד עם כישרונות מסויימים, או נפגש עם סיטואציות כאלה ואחרות אשר גורמות לו להשתלב בשאר מערכות החיים היום יומיות. וכאן אנו מגיעים לנקודה חשובה, הסיבה העיקרית שהובילה את האדם לתחום העיסוק שלו או לסיטואציה אנושית כזו או אחרת היא מכיוון שכך רצה השי"ת, זו הדרך שהקב"ה סלל עבורו באותו רגע או באותה תקופה.

נמצא שכאשר האדם צועד בדרך הזו, אשר התווה עבורו השי"ת, הוא בעצם נפגש עם הרצון האלוקי אשר מקיף את חייו ומוביל אותו בשביליי החיים. הדרך בה הוא יוכל לפגוש את הקב"ה בדרכי חייו השונות, בצורה העוצמתית ביותר היא ע"י מיקוד. במילים אחרות עליו להתמקד בכל פעולה ופעולה שהקב"ה הוביל אותו אליה ולעשות אותה בצורה הטובה והמדויקת ביותר, כיוון שזה רצון ה' ממנו באותו הרגע, וכך בזמן הנתון הזה השי"ת מתגלה אליו. הדרך להיפגש עם רצון ה' ולדבוק בו היא להתמקד במטרת המעשה שבו הוא שקוע ולעשות אותו במלוא הכוונה והרצינות.

שבילי החיים והסיטואציות השונות אשר אליהם נקלע כל אדם באשר הוא אינם תחנות מעבר בלבד, ואסור לו להתייחס אליהם כך. הם מייצגים את רצון ה׳, ואם אכן חפץ הוא לדבוק בהשי״ת בצורה הנכונה ביותר לאותו הרגע, עליו לעשות את תפקידו ולשרת את התפקיד האלוקי המוטל עליו. כך הוא יפגוש את השי״ת בצורה הטובה ביותר.

במילים אחרות, כדי להיפגש עם הקדושה, פעמים רבות נידרש למיקוד רב בשלל תחומי החיים. שנזכה להיפגש עם השי״ת ולדבוק בו בכל רגע בחיינו ויתקיים בנו הכתוב ״בכל דרכיך דעהו״.

מתי שוחים בכל ברכה וברכה?

הרב מאור תורג'מן / יו"ר מכון יגדיל תורה

מתי שוחים בכל ברכה וברכה?

מגילה דף יז עמוד ב

תנו רבנן: מנין שאומרים אבות – שנאמר הבו לה' בני אלים, ומנין שאומרים גבורות – שנאמר הבו לה' כבוד ועז, ומנין שאומרים קדושות – שנאמר הבו לה' כבוד שמו השתחוו לה' בהדרת קדש......"

פסחים דף קיז עמוד ב

אמר רבי שמעון בן לקיש: ואעשך לגוי גדול – זהו שאומרים אלהי אברהם, ואברכך – זהו שאומרים אלהי יצחק, ואגדלה שמך – זהו שאומרים אלהי יעקב, יכול יהו חותמין בכולן – תלמוד לומר והיה ברכה – בך חותמין, ואין חותמין בכולן.

הטור כתב על פי הגמרא: ברכה ראשונה והיא אבות תניא מנין שאומרים אבות שנ' הבו לה' בני אלים, ומנין שאומרים גבורות שנא' הבו לה' כבוד ועוז ומנין שאומרים קדושות שנאמר הבו לה' כבוד שמו. ופותחים באלהי אברהם דאמר ריש לקיש ואעשך לגוי גדול זה שאומרים אלהי אברהם ואברכך זה שאומרים אלהי יצחק ואגדלה שמך זה שאומרים אלהי יעקב יכול יהיו חותמין בכולן ת"ל והיה ברכה בך חותמין ואין חותמין בכולן.

והיא פותחת וחותמת בברוך מפני שהיא ברכה ראשונה והאחרות כולן הוו ברכה הסמוכה לחברתה הילכך אין פותחות בברוך.

מדוע הברכה ראשונה אינה פותחת במלכות:

הטור כתב על פי התוספות: שאף על פי שאין מלכות בפתיחה י"א אלהי אברהם הוי כמו מלכות שאברהם המליך אותו על כל העולם שהודיע מלכותו ואלהותו לכל באי העולם,

והרא"ש כתב שי"א האל הגדול הגבור והנורא הוי כמו מלכות דלאו דוקא לשון מלכות בעינן כדאמרינן בפ"ב דר"ה (לב ב) שמע ישראל הוי מלכות.

מתי עליו לשחות:

ברכות דף לד עמוד א

תנו רבנן: אלו ברכות שאדם שוחה בהן: באבות תחלה וסוף, בהודאה תחלה וסוף, ואם בא לשוח בסוף כל ברכה וברכה ובתחלת כל ברכה וברכה – מלמדין אותו שלא ישחה. אמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא הדיוט – כמו שאמרנו.

הטור כתב וכשאומר ברוך אתה ישחה דתניא אלו ברכות ששוחין בהן באבות תחלה וסוף ובהודאה תחלה וסוף.

והתוס' הקשה מדוע נמנע האדם מלשחות בכל ברכה ברכה? ותירץ שאם יבואו לשחות בכל ברכה וברכה- יש לחוש שלא יבואו לעקור דברי חכמים שלא יאמרו כל אחד מחמיר כמו שהוא רוצה - ואין כאן תקנת חכמים,

וטעם נוסף הוא משום שזה נראה כמו יהורא שיחזיק עצמו יותר כשר משאר הציבור, וכן כתב רבינו יונה.

והטור כתב כטעם הראשון: ואם בא לשחות בסוף כל ברכה וברכה מלמדין אותו שלא ישחה שלא יבואו לעקור תקנת חכמים שלא יאמר כל אחד אשחה בכל מקום שארצה ונמצא שאין כאן תקנת חכמים.

האם מותר לשחות באמצע ברכות ? או האיסור גם בזה:

הטור כתב: "ודוקא בתחילת הברכות וסופן אבל באמצעיתן יכול לשחות הילכך אותם שנוהגין לשחות בראש השנה וביה"כ כשאומרים זכרנו ומי כמוך צריכין לזקוף כשיגיעו לסוף הברכה (כלומר באמציעתם מכיון שהם רחמי נינהו)".

הד"מ (ב) כתב שאע"ג שבסוף אבות צריך לשחות מ"מ צריך לזקוף תחילה כדי שיהא נראה כשחוזר ושוחה משום החיוב הוא שוחה משא"כ אם לא זקף תחילה רק היה שחוי כמו באמצע

ברכה אז לא יצא ידי חובת כריעה שבסוף.

הב"י ביאר שהטור דייק כך מהגמרא שכתוב "אם בא לשוח בסוף כל ברכה ובתחלת כל ברכה", ולא כתבה הגמרא אם בא לשוח בשאר ברכות מלמדין אותו שלא ישחה, וכן מבואר ברבינו יונה ובהג"מ.

להשתחות לכיון מזרח בבונה ירושלים:

מהרי"ל היה נוהג כן, אך הד"מ כתב שאין לעשות כדבריו שהרי מבואר שרק באבות ובהודאה עושים כן.

כשעובר מולו גוי עם שתי וערב (צלב) הד"מ כתב שאין לו לכרוע.

פסיקת הלכה: השו"ע פסק: " אלו ברכות ששוחין בהם: באבות תחלה וסוף, ובהודאה תחלה וסוף; ואם בא לשחות בסוף כל ברכה, או בתחלתה, מלמדין אותו שלא ישחה; אבל באמצעיתן, יכול לשחות (מ"ב ס"ק ג - וכן סתמו הרבה אחרונים ולא כמו שהיפה מראה שגמגמם לאסור)".

המ"ב (א) ביאר שבהודאה תחלה וסוף היינו בתחלת מודים ולבסוף כשמסיים בא"י הטוב שמך. עוד כתב המ"ב (ב) שהטעם שלא ישחה במקום שרוצה הוא כדי שלא יבא לעקור תקנת חכמים שלא יאמרו כ"א מחמיר כמו שהוא רוצה וגם חיישינן ליוהרא שמחזיק עצמו יותר כשר משאר הצבור.

מדוע באמצע אם ישחה לא חוששים שתעקר תקנת חכמים:

המ"ב (ד) כתב שאין לחוש שיבואו לעקור תקנת חכמי' עי"ז, מכיון שחכמי' לא תקנו כלל לשחות באמצע שום ברכה.

מה הדין בסוף ברכה ממש:

הבה"ל בשם האליה רבה כתב שהאיסור הוא דוקא בברוך אך בסוף ברכה ממש שרי, אך הביא שהפמ"ג פקפק בזה.

בשאר ברכות שאינם שמונה עשרה

הבה"ל כתב בשם הלחם חמודות שגם בהם אין לכרוע, ולכן טועים אותם הכורעים בברכות התורה.

שאלת השבוע

כיצד אופן הכריעה בתפילה שמונה עשרה?

ר׳ עדיאל בן חמו—זכה בשובר לרכישה בקורסים של 100 ש״ח

את הפתרונות יש לשלוח למייל או לוואטסאפ של המכון עד יום רביעי

myagdiltora@gmail.com / 0542390375

מזל״ט ואיחולים

העלון מוקדש לרפואת חנה אזולאי בת סוליקה

ולעילוי נשמת מסעוד בן עיישה ושרה בת חנה

ודוד רחמים בין עישא ואברהם ז״ל

ניתן לשלוח מזל״ט או איחולי ברכה למייל או לוואטסאפ של המכון עד יום חמישי.

<< המשך הדבר תורה מעמוד השער <<

לומדים מכאן יסוד חשוב - אם האדם נמצא בדרך לא נכונה, ויש באפשרותו לתקן, כל עוד הוא לא חוזר בתשובה וחוזר לדרך הישר - יש עליו קטרוג מתמשך.

שנזכה לחזור בתשובה, ולהפליג בתיבה אל הדרך הטובה, ולהינצל מהמבול שבחוץ.

שבת שלום!